

Голові
разової спеціалізованої вченої ради
ПЗВО «Київський міжнародний університет»,
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу кафедри публічного та
європейського права Навчального-наукового
інституту міжнародних відносин та права
ПЗВО «Київський міжнародний університет»

СУББОТУ Анатолію Івановичу

ВІДГУК

на дисертаційну роботу ЦИРФИ Костянтина Анатолійовича на тему:
«Правові засади формування та функціонування Морської арбітражної
комісії при Торгово-промисловій палаті України», що подана на здобуття
ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертаційна робота на тему «Правові засади формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України» представляє собою значний внесок у наукові дослідження в зазначеній галузі. Дослідження демонструє високий рівень наукової обґрунтованості та достовірності отриманих результатів. З урахуванням сучасної динаміки поступу українського суспільства та держави, для яких розвиток міжнародного комерційного арбітражу є однією з передумов належного функціонування бізнес-структур і швидкого й ефективного вирішення спорів, що можуть виникати між ними в процесі провадження комерційної діяльності, робота надає важливі висновки щодо функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України як однієї зі спеціалізованих арбітражних інституцій, котра провадить

діяльність задля врегулювання «морських спорів», та можливостей звернення до неї із цією метою. Зважаючи на історичний розвиток, специфіку діяльності та організаційні засади арбітражного провадження в Морській арбітражній комісії при Торгово-промисловій палаті України, остання відіграє чималу роль у процесі становлення міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення комерційних спорів у нашій країні та дозволяє проводити оцінку функціонування даного інституту, виокремлюючи шляхи вдосконалення її роботи. Підготована К. А. Цирфою кваліфікаційна наукова праця є завершеним цілісним дослідженням особливостей формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України в правовому ключі, що пропонує якісно нове авторське бачення процедури арбітражного розгляду спорів, її організації та специфіки і надає відповідну оцінку її ефективності. Таким чином, дисертаційна робота К. А. Цирфи закриває прогалину в системному дослідженні теоретичного обґрунтування та практичної реалізації правових засад формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України в часи незалежності України й, що не менш важливо, на сучасному етапі російсько-української війни, що спричинила появу низки новітніх загроз веденню діяльності в сфері торгового мореплавства. Детальне ознайомлення з текстом наукового дослідження, науковими публікаціями К. А. Цирфи дозволяє стверджувати, що підхід дисертанта до аналізу предмету дослідження є фундаментальним і ґрунтовним. Дисертація має логічну структуру, яка дозволяє розкрити поставлені дослідницькі завдання та досягти поставленої мети.

Методологічною основою дослідження виступає система принципів, прийомів і підходів, заснована на філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методах, які виступають засобами наукового пошуку для отримання об'єктивних та достовірних результатів. Відповідно, під час виконання дослідження автором було використано як загальнонаукові методи

пізнання об'єктивної реальності, так і спеціальні, характерні для юридичних наук, методи. Серед загальнонаукових методів наукового пізнання слід виділити діалектичний метод, методи аналізу і синтезу, методи дедукції та індукції тощо. У процесі здійснення дисертаційного дослідження автор також задіяв низку спеціально-наукових методів пізнання. Зокрема, під час окреслення компетенції та повноважень міжнародного комерційного арбітражу в українській і світовій юридичній практиці було використано формально-юридичний та юридико-догматичний методи. Застосування порівняльно-правового методу полягало у зіставленні та аналізі законодавства та юридичної практики України і низки зарубіжних країн у контексті вивчення тенденції до суб'єктивізації міжнародного комерційного арбітражу, а також його класифікацій, запропонованих ученими різних країн світу. Специфіка різних підходів до визначення правової природи міжнародного комерційного арбітражу та його форм досліджувалася за допомогою історико-ретроспективного методу. Системний метод було покладено в основу вивчення будови всього нормативно-правового алгоритму формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.

Структура дослідження потребує окремої уваги через її чіткість, послідовність та аргументованість.

У першому розділі автор здійснив ґрунтовний послідовно-ретроспективний аналіз формування правової природи та історії розвитку міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів, що виникають між сторонами, залученими до сфери зовнішньоекономічної діяльності. Важливим досягненням розділу є відображення недержавної природи міжнародного комерційного арбітражу та детальне окреслення арбітражної угоди, котра лежить у його основі. Варто відзначити розширене авторське трактування специфіки морського арбітражу, завдяки якій автору вдалося виділити ключові особливості формування та

функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України.

У другому розділі проведено ґрунтовний аналіз правового статусу та організації діяльності Морської арбітражної комісії при ТПП України, завдяки чому виявлено особливості компетенції Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, яка визначається як національними, так і міжнародними нормативно-правовими актами. У цьому контексті важливо, що автор визначає компетенцію МАК при ТПП України як паралельну, або альтернативну, предметну компетенцію щодо спорів, які виникають із приватноправових відносин, ускладнених іноземним елементом, що відповідає, але не конкурує з предметною юрисдикцією господарських судів та загальних судів.

Третій розділ дисертації присвячено розгляду проблематики ухвалення, визнання і виконання рішень Морської арбітражної комісії при ТПП України. Автором детально проаналізовано такі питання як, забезпечення позову в арбітражному провадженні, припинення розгляду спору й винесення арбітражного рішення та шляхи вдосконалення роботи Морської арбітражної комісії при ТПП України. Дослідження розділу в сенсі розгляду міжнародного досвіду функціонування морських комерційних арбітражних судів є доволі резонним, адже торкається відповідної практики в інших державах світу та практичного визнання та приведення до виконання іноземних арбітражних рішень. Даний науковий підхід надав можливість автору представити шляхи вдосконалення роботи Морської арбітражної комісії при ТПП України з урахуванням різних факторів, які наразі мають вплив на розвиток сфери торгового мореплавства в нашій державі й за кордоном, а також із метою оцінки перспектив розвитку міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів в Україні та популяризації вітчизняних арбітражних інституцій за кордоном.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна праця характеризується високим ступенем обґрунтованості кожного наукового твердження та висновків, які мають достовірне відображення через використання відповідної джерельної бази та нормативно-правових актів як національного, так і міжнародного характеру. Автор впровадив конкретний фактологічний матеріал у вітчизняну науку, який був детально опрацьований. У дисертації сформульовано низку наукових положень, які належним чином обґрунтовані і становлять важливий внесок у галузі. Робота є логічною та послідовною. Зміст роботи відповідає темі дослідження.

Наукова новизна дослідження визначається оригінальністю та системністю вивчення особливостей становлення правових засад формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України з оцінкою результативності її діяльності та впливу на розвиток міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів у нашій державі. Дисертаційна робота вперше визначає МАК при ТПП України як саморегульовану, політично та процесуально незалежну інституцію недержавного розгляду спорів, що діє на основі використання норм матеріального права, які сторони обрали як застосовні, або – за відсутності вказівок сторін – відповідно до колізійних норм на розсуд арбітрів, які володіють необхідними спеціальними знаннями і відповідають високим морально-етичним вимогам, із використанням торговельних звичаїв та звичаїв ділового обігу, вирішуючи такі спори між суб'єктами різних держав на основі принципу автономії волі сторін за умови: визначення погоджувального порядку про органи арбітражу та вибір арбітрів, уповноважених на розгляд спору; обрання застосовного права щодо зобов'язального статуту угоди; добровільності визнання та виконання винесених рішень.

Варто зазначити, що дисертаційна робота К. А. Цирфи характеризується

високою фаховою аргументацією кожного наукового положення і висновків, достовірність яких забезпечується джерельною та документальною базою, яку складає національне законодавство України, нормативно-правові акти, що мають чинність на території інших держав, міжнародні багатосторонні документи, наукові публікації, інформаційні повідомлення мас-медіа, а також авторське дослідження особливостей та специфічних характеристик функціонування МАК при ТПП України на сучасному етапі.

Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи викладені та опубліковані у 3 наукових публікаціях, розміщених у наукових фахових виданнях та збірниках наукових праць, затверджених Міністерством освіти і науки України, а також 6 тезах доповідей на міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Практичне значення результатів дослідження. Можна стверджувати, що дисертаційна робота К. А. Цирфи є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує авторський підхід до визначення правових засад формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, результати якого становлять якісний внесок в українську юридичну науку та оприлюднені у фахових виданнях, визначених МОН України, а також у тезах міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій із загальним обсягом у 9 наукових праць. Дисертація є оригінальним та самостійним дослідженням. Практичне значення одержаних результатів дослідження впливає з його актуальності та наукової новизни і полягає в тому, що загальні висновки дисертаційної роботи є авторськими та науково обґрунтованими, тому вони можуть бути використані для подальших досліджень у галузі права.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Відзначаючи високий рівень теоретичної та прикладної розробки проблематики

дослідження, вважаю за доцільне висловити такі зауваження і побажання. З огляду на важливість юридичного аналізу правових засад формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, автору варто було б чіткіше окреслити зв'язок юридичних напрацювань структур, які були залучені до сфери арбітражного процесу в Україні на різних етапах існування Української державності, з діяльністю МАК при ТПП України на сучасному етапі. Окрім того, варто було б чіткіше визначити критерії окреслення компетенції МАК при ТПП України, що уможливить виокремлення особливостей її функціонування в порівнянні з іншими арбітражними інституціями, котрі ведуть діяльність на території інших держав. Відповідно, робота виграла б і від більш поглибленого аналізу положень Регламенту Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України та надання пропозицій щодо відповідного нормативно-правового оформлення даних зауважень із подальшою імплементацією їх на практиці.

Загальний висновок. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, усі висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. Дисертант у своїй праці висвітлив широке коло проблем і зробив низку авторських наукових висновків, які є важливими для сучасної юридичної науки.

За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційна робота Костянтина Анатолійовича ЦИРФИ відповідає спеціальності 081 «Право» та пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійним завершеним дослідженням, написаним науковою мовою, в якому відсутні порушення академічної доброчесності. Ідеї, положення та гіпотези інших авторів мають відповідні посилання та використані виключно для підкріплення ідей дисертанта. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Костянтина Анатолійовича ЦИРФИ на тему: «Правові засади формування та функціонування Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а Костянтин Анатолійович ЦИРФА заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Опонент

**доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка**

Наталія СЕРГІЄНКО

